

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR. 410.009.05.2019

Pani Anita Żegleń
Wójt Gminy Poronin
ul. Józefa Piłsudskiego 5
34-520 Poronin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/077 – Zapobieganie rozprzestrzenianiu się barszczy kaukaskich w Polsce

II. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Poroninie, ul. Józefa Piłsudskiego 5, 34-520 Poronin (<i>Urząd Gminy</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wójt Ania Żegleń, od 22 listopada 2018 r. Poprzednio funkcję Wójta od 6 października 2010 r. pełnił Pan Bronisław Stoch
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość i skuteczność zwalczania barszczy kaukaskich
Okres objęty kontrolą	2013–2019 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych w jednostce)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	Łukasz Chudzik, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/109/2019 z 10 czerwca 2019 r. (akta kontroli str.1)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: *ustawa o NIK*.

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Urzędu Gminy w Poroninie w zakresie zwalczania barszczy kaukaskich, tj. barszczu Sosnowskiego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Gmina podejmowała skuteczne działania w zakresie zwalczania barszczy kaukaskich. Zinventaryzowano miejsca występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy, a następnie w wyniku podejmowanych konsekwentnie corocznych działań zmniejszono areal występowania tej rośliny z 9,2 ha w 2013 r. do 3,5 ha w 2019 r. (o 62%). Działania te prowadzono we współpracy ze społecznością lokalną, co pozwoliło na zwalczanie barszczu Sosnowskiego również na terenach prywatnych.

W latach 2013-2015 zadanie to finansowała ze środków własnych, a od 2016 r. corocznie otrzymywała dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Środki te wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem, na zasadach określonych w umowach dotacyjnych.

NIK zwraca uwagę, że ze względu na właściwości barszczu Sosnowskiego, pomimo znaczącego ograniczenia jego występowania na terenie Gminy, konieczne jest kontynuowanie prowadzonych dotychczas działań w celu identyfikacji i eliminacji jego stanowisk.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej³ kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Gminy Poronin⁴ zadania związane ze zwalczaniem chorób, szkodników i chwastów realizował Referat Gospodarki Przestrzennej, Geodezji i Ochrony Środowiska. Zadania te przypisano głównemu specjalście ds. rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska oraz ds. obronnych, obrony cywilnej, ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przeciwpożarowej oraz zarządzania kryzysowego (*Główny specjalista*).

Pracownik zajmujący się organizacją i zwalczaniem między innymi barszczy kaukaskich posiada wykształcenie wyższe w kierunku recyklingu metali i ochrony środowiska. Natomiast pracownicy Gminy, którzy fizycznie zwalczali barszcz Sosnowskiego, uczestniczyli w szkoleniach podstawowych w zakresie BHP oraz przeprowadzonych przez Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karnowicach w zakresie środków ochrony roślin. Szkolenia te dotyczyły m.in. bezpieczeństwa w pracach w terenie.

(akta kontroli str. 3-31, 71-84)

Gmina nie wprowadziła pisemnych procedur porządkujących sposób walki z barszczami kaukaskimi. Jak wyjaśnił główny specjalista, Gmina zwalczała barszcze kaukaskie od 2008 r. do 2015 r. wyłącznie ze środków własnych. Począwszy od 2016 r. Gmina corocznie korzystała z dofinansowania do walki z barszczem Sosnowskiego z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie (*WFOŚiGW w Krakowie*).

(akta kontroli str. 3-4)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Zarządzenie Wójta Gminy Poronin nr 69/2018 z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Poronin.

Inwentaryzację barszczy w latach 2013–2014, tj. przed okresem kiedy Gmina zaczęła korzystać z dotacji WFOŚiGW, przeprowadzał corocznie pracownik Urzędu po zakończeniu prac związanych ze zwalczaniem barszczy. W latach 2015-2019 do wytypowania obszarów zajętych barszczami kaukaskimi wykorzystywano opinie sporządzone przez Uniwersytet Rolniczy w Krakowie (*UR w Krakowie*). Ponadto każdy z mieszkańców mógł zgłosić w Urzędzie fakt występowania barszczy na swojej posesji. Jak wyjaśnił Główny specjalista, pierwszą inwentaryzację Gmina przeprowadziła około 2008 r.

(akta kontroli str. 3-4, 71, 85-88, 90-91)

W 2015 r. Gmina złożyła pierwszy wniosek o dofinansowanie na walkę z barszczem Sosnowskiego do WFOŚiGW, jednak ze względu na długi czas jego weryfikacji nie skorzystała z dofinansowania. W związku ze złożeniem wniosku do WFOŚiGW Gmina podpisała 13 sierpnia 2015 r. umowę z UR w Krakowie na wydanie opinii na temat zasadności wykonania zabiegów likwidacji barszczu Sosnowskiego w Gminie. UR wydał opinię 20 sierpnia 2015 r., która zawierała wykaz działek wraz z arealem na jakim występował barszcz Sosnowskiego (łącznie 8,15 ha).

(akta kontroli str. 89, 111-139)

Od 2016 r. Gmina otrzymuje dofinansowanie z WFOŚiGW na walkę z barszczem Sosnowskiego. W każdym roku WFOŚiGW wymagał opinii na temat zasadności wykonania zabiegów likwidacji barszczu Sosnowskiego. W 2016 r. wykorzystano opinię uzyskaną z UR w 2018 r., na którą ze środków własnych Gmina wydatkowała 584 zł. W latach 2017 i 2019 UR wydawał przedmiotową opinię, jednak Urząd nie podpisywał żadnych umów z UR ani też nie ponosił kosztów ich wydania.

(akta kontroli str. 68, 89 – 94, 111-143)

Gmina nie występowała o dofinansowanie działań związanych z inwentaryzacją barszczy. Inwentaryzacja obejmowała cały teren gminy, zarówno tereny gminne, tereny należące do Skarbu Państwa wzdłuż cieków rzek, jak i tereny prywatne. Wielkość arealu, na którym występował barszcz Sosnowskiego co roku się zmniejsza. W 2013 r. było to 9,2 ha, a w 2019 r. 3,5 ha. Gmina posiadała zdjęcia wykonane w 2016 r. terenów porośniętych barszczami kaukaskimi.

(akta kontroli str. 3-4, 68-69)

Gmina zwalczała barszcz Sosnowskiego zarówno na terenach prywatnych po uzyskaniu zgody od właścicieli, terenach własnych gminy, jak i na terenach należących do Skarbu Państwa głównie wzdłuż cieków rzek.

(akta kontroli str. 3-4, 67, 69)

W latach 2013–2015, kiedy Gmina nie otrzymywała dotacji z WFOŚiGW, przeznaczając na zwalczanie barszczy kaukaskich wyłącznie własne środki. Pracownicy interwencyjni gminy ręcznie kosili rośliny i opryskiwali środkiem chemicznym. Zabiegi te realizowano w maju i czerwcu każdego roku. Jak wyjaśnił, główny specjalista, po dokonanych zabiegach przeprowadzał on oględziny terenów. Inwentaryzacje te były przeprowadzone po przeprowadzonych zabiegach zwalczania, ponieważ wcześniej ze względu na olbrzymią ilość tych roślin nie było możliwości wejścia w teren, gdzie one występowały. Powyższa weryfikacja była dokumentowana w formie zdjęć.

(akta kontroli str. 45-64, 67, 85-88, 95-110)

Od roku 2016 r., tj. od kiedy Gmina otrzymywała dotację z WFOŚiGW, zabiegi zwalczania barszczu Sosnowskiego przeprowadzono w sierpniu. Prace polegały na koszeniu kosiarką mulczującą, ręczną oraz opryskach mieszkanką środków

chemicznych (Chikara oraz Roundup). Od 2017 r. w czerwcu i sierpniu każdego roku przeprowadzano opryski.

(akta kontroli str. 67, 69)

Od 2016 r. Gmina otrzymywała dotację z WFOŚiGW w ramach realizacji zadania *Likwidacja barszczu Sosnowskiego na terenie województwa małopolskiego*. Uchwały Zarządu WFOŚiGW przewidywały dofinansowanie w wysokości do 90% kosztów kwalifikowanych poniesionych przez Gminę. W 2016 r. dotacja wynosiła 20 720,85 zł, co stanowi 49,40% całkowitego kosztu zadania w wysokości 41 945,28 zł, w 2017 r. 15 184,80 zł, co stanowi 90% całkowitego kosztu zadania w wysokości 16 872,00 zł, w 2018 r. 16 530,75 zł, co stanowi 73,45% całkowitego kosztu zadania w wysokości 22 500,00 zł, w 2019 r. 12 600,00 zł, co stanowi 80% całkowitego kosztu zadania w wysokości 15 750,00 zł.

(akta kontroli str. 67, 144 - 186)

W latach 2016–2019 Gmina, otrzymując dotację z WFOŚiGW, była zobowiązana do wyboru wykonawcy zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵. Ponieważ w każdym roku wartość zamówienia nie przekraczała 30.000 euro, ustawy nie stosowano. Zgodnie z zarządzeniem Wójta Gminy⁶ w przypadku zamówień na usługi zwalczania barszczu, co roku wysyłano zapytania ofertowe drogą mailową lub listowną do trzech wykonawców.

(akta kontroli str. 151, 159, 173, 180, 222-252, 288-289)

Począwszy od 2016 r. Gmina w każdym roku w umowach zawieranych z wykonawcami na zwalczanie barszczu Sosnowskiego dokładnie określała na jakim obszarze i na jakich działkach mają być przeprowadzone zabiegi zwalczania barszczu, jakimi środkami oraz określała, że wykonanie zabiegów musi gwarantować usunięcie roślin, zatrucie preparatami chemicznymi liści, systemu korzeniowego oraz nasion. Wykonawca zobowiązany był prowadzić ewidencję zabiegów. Po każdym etapie sporządzany był protokół odbioru prac.

(akta kontroli str. 187-222)

W każdej umowie podpisanej z WFOŚiGW zawarto zapisy dotyczące efektów jakie miała przynieść realizacja działań związanych ze zwalczaniem barszczu Sosnowskiego. Najważniejszym efektem rzeczowym zadania było wykonanie zabiegów likwidacji barszczu na określonym obszarze Gminy. Dokumentami potwierdzającym osiągnięty efekt były protokoły odbioru prac podpisywane przez przedstawiciela gminy oraz przedstawiciela wykonawcy.

(akta kontroli str. 193, 204, 207, 214, 216)

Wójt Gminy Poronin oświadczyła, że gmina posiadała ustne zgody od właścicieli działek, na których występował barszcz Sosnowskiego, na wejście na nie i przeprowadzenie zabiegów. Mieszkańcy sami informowali Urząd o miejscach występowania barszczu i prosili o udzielenie wsparcia w jego skutecznym zwalczaniu⁷.

(akta kontroli str. 71, 90-91)

W wyniku działań podejmowanych przez Gminę w walce z rozprzestrzenianiem się barszczu Sosnowskiego ilość stanowisk tych roślin systematycznie spadała. W 2013 r. barszcz Sosnowskiego występował na obszarze 9,2 ha, a w 2019 r. na

⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 1986.

⁶ Zarządzenie nr 21/2014 Wójta Gminy Poronin z 17 kwietnia 2014r. w sprawie wprowadzenia regulaminu udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000Euro w Urzędzie Gminy Poronin.

⁷ W umowie zawartej w WFOŚiGW nie było zapisów obligujących do przedstawienia pisemnych zgód właścicieli nieruchomości.

obszarze 3,5 ha (zmniejszenie o 62%). Na podstawie przeprowadzonych w toku kontroli NIK oględzin działek wykazanych w opinii UR z 2015 r. stwierdzono, że w przypadku trzech adresów barszcze nie występowały, a w przypadku ośmiu adresów rośliny występowały sporadycznie.

(akta kontroli str. 32-64, 67)

Zarówno w umowach zawartych z wykonawcami, jak również w umowach dotacji z WFOŚiGW nie przewidywano usuwania roślin po zabiegu i ich utylizacji. Rośliny były pozostawiane na miejscu.

(akta kontroli str. 190-191, 199-201, 211-212, 220-222.)

Gmina nie była kontrolowana przez żadne instytucje z tytułu realizacji działań związanych z walką z barszczami kaukaskimi. Również WFOŚiGW nie przeprowadził żadnej kontroli w ramach udzielanych corocznie dotacji. Zgodnie z umowami podpisanymi z WFOŚiGW, Gmina rozliczała dotację, okazując faktury za wykonane usługi zwalczania barszczy, sprawozdania z realizacji zadania wraz z dokumentacją fotograficzną, protokoły odbioru prac.

(akta kontroli str. 152, 192-194, 203-207, 213-216, 300)

Pismem z 16 sierpnia 2019 r. Starosta Powiatu Tatrzańskiego poinformował że, na działkach będących własnością Powiatu (głównie pasy drogowe dróg powiatowych) pojawiające się siedliska barszczy kaukaskich są na bieżąco likwidowane w ramach środków własnych Powiatu. W ramach akcji informacyjnej skierowanej do mieszkańców Starostwo Powiatowe w Zakopanem zamieściło na stronie internetowej, tablicy ogłoszeń oraz w prasie lokalnej informacje na temat zagrożeń ze strony Barszczu Sosnowskiego oraz metod jego zwalczania.

(akta kontroli str. 292-293)

Gmina prowadziła corocznie akcje informacyjne dotyczące zagrożeń związanych z barszczami kaukaskimi, poprzez spotkania z mieszkańcami na zebraniach sołeckich, na których była poruszana tematyka związana z barszczami. Ponadto na stronie internetowej Gminy zamieszczano informacje o barszczu Sosnowskiego⁸. Ponadto w miejscach, w których występuje duży ruch turystyczny, a gdzie zwalczano barszcz wywieszano tablice ostrzegawcze.

Gmina już w 2011 r. wysłała pismo ostrzegające o zagrożeniach związanych z barszczem Sosnowskiego do właścicieli posesji, na których barszcz wystąpił. W piśmie tym opisano również w jaki sposób należy likwidować tą roślinę.

(akta kontroli str. 36, 66, 253-287)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

⁸ Główny Inspektor oświadczył, że ze względu na zmianę firmy świadczącej usługi hostingowe dla Urzędu Gminy, ogłoszenia ze strony internetowej Gminy z lat 2013-2016 są niemożliwe do pobrania.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W związku z niesformułowaniem wniosków pokontrolnych Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Kraków, września 2019 r.

Kontroler

Łukasz Chudzik

inspektor kp.

.....